

Demokratik Sosyalizm ya da Sosyal Demokrasi Nedir?¹

Fehmi Kaya

Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV) Adana temsilcisi

Giriş

Demokratik Sosyalizm ile Sosyal demokrasi farklı terimler gibi anlaşılıyor olsalar bile pratikte aynı şeyleri ifade ederler.

Bugün Avrupa'da sosyal demokrat, demokratik sosyalist ya da işçi partileri gibi adlarla anılan ve 19.yüzyılın ikinci yarısında kurulan partilerin otoriter, totaliter anlayışları reddetmek, özgürlük, eşitlik, demokrasi ve parlamentarizm gibi ilkelerden ödün vermemek gibi ortak özellikleri bulunuyordu. Başlangıçta her ülkenin kendine özgü yapısı, ekonomik, politik, kültürel alanlardaki gelişmesi bir diğer ülkeye göre farklılıklar gösterdiğinden bunların örgütlenme modelleri, ideolojik yaklaşımları da doğal olarak farklı oldu.

Tüm bu farklılıkları aslında biraz da bu partilerin kuruluş biçimlerinde aramak gerekir. Liberal partilere parlamento dışında muhalefet yapmak için varlıklarını sürdüren sosyal demokrat partilerin çoğu işçi derneklerinin bir araya gelmesiyle kuruldu.

Demokratik Sosyalizm Özgürlüğe Dayanır

Demokratik sosyalizm ile demokrasi birbirinden ayrılmaz bir bütünün iki parçasıdır. Tarihsel deneyimler, demokratik sosyalizmin hem Komünizme karşı hem de ırkçı Nasyonal Sosyalizme karşı savunulması ve korunulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Çünkü demokratik sosyalizm ister sağda ister solda, her türlü baskıcı rejimleri temelden reddederek kendi kimliğine yaklaşmıştır. Demokratik sosyalizmin özünde özgürlük vardır. O nedenle demokratik sosyalizm kendini bazı dönemlerde 'özgürlükçü sosyalizm' biçiminde de tanımlamıştır.

Ferdin özgürlüğü, kendini geliştirmesi, insana yaraşır onurlu bir yaşam sürmesi demokratik sosyalizmin ana hedeflerindedir. Gücünü ortak

¹ Bu yazı ilk olarak *Yeni Toplum Sosyal Demokrat* dergisinin Mayıs 1992'deki 49. sayısında, 16.-17. sayfalarında yayınlanmıştır. Yardımlarından dolayı Ercan Karakaş'a teşekkür ederiz.

ilişkilerden alan ve karşılıklı sorumluluğa dayanan özgürlük, eşitlik, sosyal adalet, katılım ve dayanışma ilkeleri, demokratik sosyalizmin dünya görüşünün temellerini oluşturur. Ancak bu temeller dayalı bir demokratik anlayışla demokrasi hayata geçirilir, gelişir ve kökleşebilir. Demokrasiden bir an bile vazgeçilmez. Çünkü demokrasi hem yaşamın kendisidir hem de toplumsa değişimi sağlayacak yegane araçtır.

Toplumsal Olayların Analizi, Neden-Sonuç İlişkisine Dayanır

Demokratik sosyalizm, toplumun, baskıdan sömürden arındırılması yoluyla şekillendirilmelidir. Bu şekillendirme kendiliğinden oluşmaz. Toplum etkileyen ve onlara yön veren olayları ve bu olayların nedenlerini iyi kavramadan yapılacak tahliller yanlış sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle olayları neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde ele alır ve varılmak istenen hedeflere yönelik çözüm yolları, seçenekler, stratejiler, taktikler belirler.

Demokratik sosyalizm, bilgi birikimleriyle uygulamalar arasında amaç-araç ikilisine dayalı kesintisiz tartışma demektir. Bu sürekli tartışma sürecinde güncel gelişmelere göre araçlar değişebilir ama hedefler kalıcıdır. Demokratik sosyalizm, değişime açık politik yöntemlerle yola çıkar. Olayları kendi özgün yapısı içinde neden-sonuç ilişkisine göre kavrayan ve özümseyen değişimci eylemlerle kendini gösterir.

Dünyadaki gelişmelere de açık olan ve kendini toplumun gereksinmelerine göre sürekli yenileyen bu değişimci eylem, onun kendi tarihi misyonunu terk etmesine ve programsızlaşmasına engel değildir. O nedenle uygulamadaki etkinlikler kadar programlarda belirtilen hedefler önem kazanıyor. Tek model arayışına girmek hem onu sağlaştırır hem de sığlaştırır. Oysa o her sorunun çözümünde birden fazla seçeneğin olabileceğini her zaman var sayar. Çünkü o, kendini hazır reçetelere tutsak edecek statik mantığa temelden karşı çıkar.

1789 Fransız Devrimi, 1917 Rus Ekim Devrimi, 1919-1933 Weimar Cumhuriyeti tarihsel olaylarının çıkış nedenleri farklı olmakla birlikte, hepsinin ortak paydası daha çok özgürlük ve eşitlik sağlamak, insan haysiyetini korumak, değişime ve yenileşmeye açık olmak gibi hedeflerle birleşiyordu. Sovyetler Birliğinin çözülmesi ve Bağımsız Devletler Topluluğuna dönüşmesinin altında yatan ana nedenler de daha çok demokrasi, daha çok katılım, daha adil bölüşüm temeline dayanıyordu.

Demokratik Sosyalizm, Bilimsel Sosyalizm Değildir

Marksist analizler makro analizlerdir. Marksizm de diğer sosyal bilimler gibi sorunların çözümünde yardımcı ön bilgi edinmek açısından yararlı olabilir ama somut güncel olayları irdelemek ve çözüm yolları arama aşamasında yetersiz kalır. Marksizm bir anlamda meteorolojinin hava tahmin raporlarında

kendini gösteren isabet oranına benzer. Bir sonraki gün içinde saat 12:00'de yağmurun yağıp yağmayacağını söyleyemez, ancak yağmurun yağma ihtimalini belirtir.

O nedenle gelecekte toplumun gündemini nelerin belirleyeceğini, hangi terör olaylarıyla karşılaşılacağını, hangi bakanın ya da hangi genel müdürün istifa edeceğini, toplumun tüketim alışkanlıklarının nasıl değiştiğini, sınırlarımızın ötesindeki olayların bizi nasıl etkileyeceğini vb. olayları doğru analiz ederken sosyal bilimlerin yardımına başvurulur. Marksizm de başvurulacak sosyal bilim kaynaklarından biri olmalıdır.

Demokratik sosyalist ya da sosyal demokratların yaklaşımı; somut toplumsal durumları kendi iç çelişkileriyle ele alıp bunları, deneysel analizler ve eleştirel diyalektik anlayışı içinde tartışmak, gerçekçi uygulanabilir strateji taslakları hazırlamak, bunları saptanan amaçlar doğrultusunda yaşama geçirmek, olmalıdır. Burada varılmak istenen hedef, olayların analizinden yola çıkan bir demokrasi programına varmak olmalıdır.

Politika, öznel mücadele tutkusunun ilgi ve değer yargılarıdır. Bilim ise olabildiğince nesnel olaylara ve somut bilgilere dayanmak zorundadır.

Demokratik sosyalizmin 'Bilimsel Sosyalizm' ile karıştırılması doğru olmaz. Demokratik sosyalizm, insani değerlere önem verir, onların duyguları, inançları, gelenekleri onun birer parçası olduğu için önem verir. İnsanı oluşturan, onu bireyleştiren, onun kültürünü ve kimliğini belirleyen ve bilimsel yollarla ölçülemeyecek kadar farklılıklar gösteren bu insani değerler, ancak genel eğilimler olarak yorumlanabilirler.

Marksizm'de unsuru, amaca varmak için her zaman araçtır. Oysa demokratik sosyalizmde yada sosyal demokraside özgür ve güçlü birey genel amaçtır, bunun dışında her ne varsa bireyin refahı için araçtır.

